

dość poważne i trudno jest wobec ceramiki interesującej nas grupy stosować kryteria chronologiczne wypracowane na innych terenach.

W zasadzie badaną w bieżącym roku część cmentarzyska w Bachórze — Chodorówce datuje się podobnie jak i całość tego cmentarzyska na IV i może V okres epoki brązu. Można też ewentualnie dopatrywać się w inwentarzu ceramicznym starszych elementów być może pochodzących z III okresu epoki brązu. Niestety tegoroczne badania wykopaliskowe, pomimo odkrycia dużej ilości zespołów, nie przyniosły zbyt wiele nowych materiałów istotnych dla właściwego ustalenia chronologii cmentarzyska.

Tegoroczne badania wykopaliskowe doprowadziły do tego, że na interesującym nas stanowisku zbadano już ponad 400 grobów kultury łużyckiej (Ryc. 1). Wedle szacunkowych danych, dotychczas przebadano nieco mniej niż jedną trzecią całego obszaru zajmowanego przez cmentarzysko. Już obecnie cmentarzysko w Bachórze — Chodorówce, pod względem liczby zbadanych grobów zajmuje drugie miejsce na terenie grupy tarnobrzeskiej po wielkim cmen-

tarzysku w Machowie pow. Tarnobrzeg². Duże rozmiary cmentarzyska w Bachórze — Chodorówce pozwalają wysunąć przypuszczenie, że w pobliżu znajduje się jedna, lub kilka osad kultury łużyckiej, których mieszkańcy użytkowali cmentarzysko. Przeprowadzone ostatnio badania poszukiwawcze w najbliższym sąsiedztwie cmentarzyska doprowadziły do uzyskania materiału ceramicznego kultury łużyckiej z dwóch nowych stanowisk położonych na wschód od cmentarzyska.

PRZYPISY

¹ M. Gedl — Badania na cmentarzysku kultury łużyckiej w Chodorówce (Bachórze), pow. Brzozów, w 1960 roku. Sprawozdania Archeologiczne, t. XIV, 1962, s. 94—101. Tenże, Badania na cmentarzysku kultury łużyckiej w Chodorówce powiat Brzozów w 1963 roku. Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1963. Rzeszów 1963, s. 20—21. Tenże, Badania na cmentarzysku kultury łużyckiej w Chodorówce pow. Brzozów w roku 1964. Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1964. Rzeszów 1964, s. 22.

² A. Krauss — Odkrycia archeologiczne w tarnobrzeskim zagłębiu siarki w latach 1957—1961. Materiały Archeologiczne, t. IV, 1963, s. 348—349.

Antoni Talar

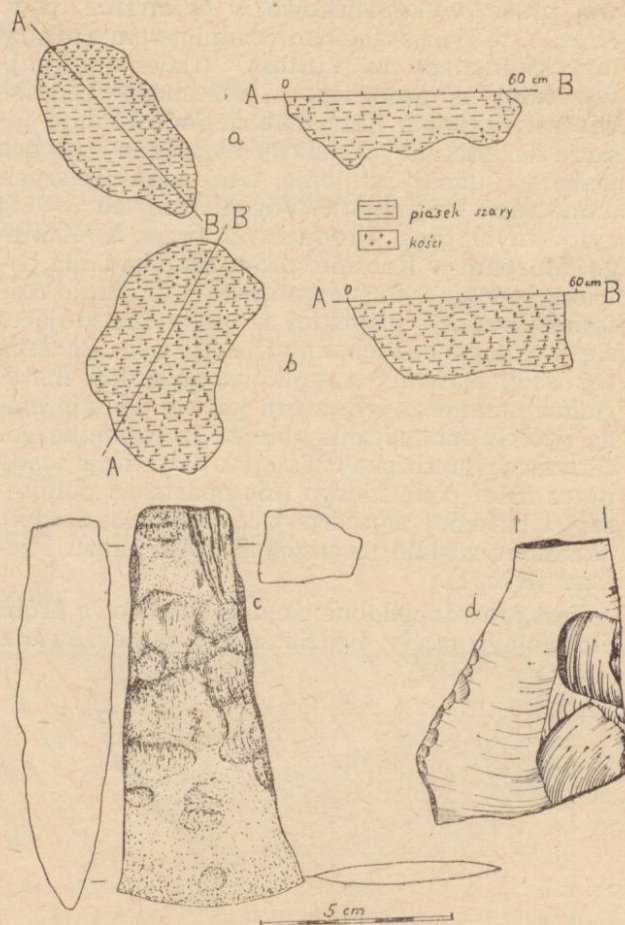
Prace ratownicze na ciałopalnym cmentarzysku łużyckim w Nisku - Warchołach

We wrześniu 1965 r. przeprowadzono ratownicze prace wykopaliskowe na cmentarzysku ciałopalnym oznaczonym nr 3 w Nisku — Warchołach. Stanowisko to położone jest na zniszczonej przez wywóz piasku i orkę wydmie otoczonej dookoła torfiastymi polami, znajdującej się przy ul. Gruntowej. Znane jest od 1914 r., kiedy to podczas kopania okopów wydobyto pierwsze materiały archeologiczne¹. Natrafiono wtedy na liczne urny, dwie siekierki krzemienne, dwa sierpy krzemienne o długości ok. 20 cm i dwa dwuzwojowe pierścionki z brązowego drutu ściętego na końcach. Materiał ten został zebrany przez Michała Sibigę i oddany do Muzeum we Lwowie.

W okresie międzywojennym stanowisko to było ciągle rozkopywane przez amatorów, m. in. kopał tu Januszkiewicz — prof. gimnazjum w Nisku. Materiał zabytkowy uzyskany przez nich zaginął.

Dalszy materiał został znaleziony w 1961 r. przez Kazimierza Matykę. W czasie kopania piasku natrafił on na fragmenty zdobionych urn wypełnionych kośćmi, trzy ozdoby brązowe, siekierkę i sierp krzemienisty. Materiały te przechowywane są obecnie w Technikum Budowlanym w Stalowej Woli. W tym samym roku Maciej Palej znalazł tu także siekierkę krzemienistą (Ryc. 1 c), którą oddał do Muzeum w Rzeszowie.

W bieżącym roku przeprowadzono na tym stanowisku prace ratownicze, w których oprócz autora brał udział J. Micek. Prace te finansowane były przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych Woj. Rzeszowskiego. W miejscu występowania zabytków założono siatkę arową i rozpoczęto eksplorację. Przekopano 2, 25 ara

Ryc. 1. Nisko — Warchoły, stan. nr 3, a — rzut poziomy i pionowy grobu nr 1; b — rzut poziomy i pionowy grobu nr 2; c — siekierka krzemienista; d — narzędzie krzemienne.

powierzchni. Okazało się, że cmentarzysko jest prawie całkowicie zniszczone. W czasie badań natrafiono na luźny, fragmentaryczny i mało charakterystyczny materiał ceramiczny, kości, nieliczne narzędzia (Ryc. 1 d) i pólśruowiec krzemienisty oraz trzy groby ciałopalne w tym dwa jamowe i jeden popielnicowy.

G r ó b n r 1 — jamowy (Ryc. 1 a) o zarysie owalnym ukazał się na głębokości 43 cm. Wymiary: długość 58 cm, szerokość 30 cm, głębokość 14 cm. Jama grobowa wypełniona była przepalonymi kośćmi. Największe ich skupienie znajdowało się na dnie jamy.

G r ó b n r 2 — jamowy (Ryc. 1 b) o zarysie w przybliżeniu owalnym ukazał się na głębokości-

ci 43 cm. Wymiary: długość 57 cm, szerokość 33 cm, głębokość 20 cm. W jamie grobowej oprócz kości natrafiono na nieliczne fragmenty ceramiki.

G r ó b n r 3 — popielnicowy (bardzo zniszczony), zawierał liczne fragmenty drobnych skorup i kości tworzących skupisko o średnicy 45 cm na głębokości 20—45 cm.

Badane cmentarzysko należy niewątpliwie łączyć z kulturą łużycką. Na podstawie uzyskanych materiałów trudno jednak ustalić jego dokładną chronologię.

P R Z Y P I S Y

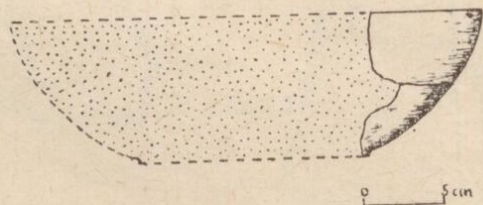
¹ Opis materiału podano w oparciu o informacje uzyskane od Michała Sibigi.

Józef Janowski

Z badań nad osadnictwem kultury łużyckiej w Wietrznie, pow. Krosno

Integralną część badań nad pradziejami osadnictwa przedpola Przełęczy Dukielskiej stanowią prace wykopaliskowe w Wietrznie, pow. Krosno, w tym prace nad osadnictwem kultury łużyckiej. Ślady tej kultury¹ ujawniono najwcześniej na grodzisku z wczesnego średniowiecza. Skromna ilość materiałów nie daje jeszcze dostatecznej podstawy by można było bez wahania uznać istnienie tam wcześniejszych „umocnień łużyckich”². Niezależnie od wyżej cytowanych prac, kierowanych przez A. Żakiego, Muzeum w Krośnie, prowadząc badania powierzchniowe i konserwatorskie³, uzyskało materiały kultury łużyckiej z osady znajdującej się w północno-wschodniej partii wsi⁴. Badania tej osady ujawniły stosunkowo dużą ilość materiałów ceramicznych, które jak się wydaje mogą być chronologicznie zbieżne z ceramiką pochodzącą z grodziska⁵. Wstępne datowanie osady przez niżej podpisanego (nie oparte na pełniejszej i bardziej wyczerpującej analizie źródeł), określone zostało na przełom epoki brązu i żelaza⁶ (Ryc. 1).

Jest prawdopodobne, że dotychczasowa próba chronologii osady, będzie ściślej sprecyzowana

Ryc. 1. Wietrzno, pow. Krosno. Misa z osady kultury łużyckiej (rekonstrukcja).

Rys. D. Janowska

po opracowaniu pełnego materiału. Już obecnie jednak można przypuszczać, że na ceramikę kultury łużyckiej z Wietrzna, pow. Krosno oddziaływały prądy i style z kultur „południowych”. Wpływy kulturowe z „południa” widoczne są zarówno w kształcie naczyń jak i w ich ornamentyce⁷. Wydaje się, że właśnie świadomość tych cech nakazuje wyjątkową ostrożność, aż do momentu opracowania szczegółów, w świetle których będzie można ewentualnie stwierdzić charakter, stopień i kierunek oddziaływania. Pełniejsze poznanie treści kulturowej osady i jej chronologii, ułatwione zostanie przez zbadanie i opracowanie cmentarzyska, na którego ślady natrafiono w Wietrznie, w dwóch niezbyt od siebie odległych miejscach wsi⁸. Jak się wydaje jest to jedno i to samo cmentarzysko ulokowane na części zbocza góry bez nazwy oraz u jej podnóża⁹.

W tegorocznych badaniach skoncentrowano prace w północno-wschodniej części cmentarzyska, to jest w terenie stykającym się z lewym brzegiem szosy Zboiska — Wietrzno, a należącym do Katarzyny Kozubal, Henryka Szopy i Wawrzyńca Turka¹⁰. Objęły one swoim zasięgiem peryferyczną część cmentarzyska, co między innymi podyktowane było przez wykopy fundamentowe budynku, wykonane na polu Henryka Szopy. W granicach zasięgu wykopów fundamentowych budynku, natrafiono na dwa groby popielnicowe.

G r ó b 1. Popielnica ustawiona była w ziemi brunatno-szarej, z odcieniem żółtym, na głębokości 92,5 cm od powierzchni ziemi ornej. Ziemia wokół popielnicy aż do jej dna została usunięta przed przybyciem archeologa. Popielnica częściowo uszkodzona, wypełniona była niemal całkowicie kośćmi. Między kośćmi znajdowały się drobne węgle drzewne. Przy